

ויכך היא גאולתם של ישראל...

שעורים בנושא מהלכי הגאולה והתנאים להופעתה הנלמדים והורגש שמות

ויכך היא גאולתם של ישראל... 299

וַיִּצְעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא-יִאֱמָנוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶד
 כִּי יֹאמְרוּ לֹא-נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ יְהוָה: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה
 בְּיַדְךָ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר הַשְׁלִיכְהוּ אֲרֻצֵּי וּשְׁלַכְהוּ
 ז וְהָיָה לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵי: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
 וּבְיַדְךָ וְאִחֲזוּ בַּזְּנָבוֹ וּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחַקְפוּ וַיְהִי לְמִשְׁחָה בַּכַּף:
 וְנִי וַיִּאֱמָנוּ כִּי-נִרְאָה אֱלֹהֵיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ אֱלֹהֵי
 יְהוָה אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הַבָּאָר
 יָדְךָ בְּחִיּוֹן וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחִיּוֹן וַיּוֹצֵאָהּ וַהֲנִה יָדוֹ מִצַּרְעַת
 אֲנִי: וַיֹּאמֶר הַשֵּׁב יָדְךָ אֶל-חִיּוֹן וּשְׁבֵב יָדוֹ אֶל-חִיּוֹן וַיּוֹצֵאָהּ
 לָן וַהֲנִי-שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ: וְהָיָה אִסְרָא יִאֱמָנוּ לָן וְלֹא
 זָעוּ לְקַלְ הָאֵת הָרְאִשׁוֹן וַהֲיִאֱמָנוּ לְקַלְ הָאֵת הַאֲחֵרוֹן:
 ז אִסְרָא יִאֱמָנוּ גַם לִשְׁנֵי הָאֲחֵרוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּ
 ז וְלִקְחַת מִמֵּימֵי הַיָּאֵר וּשְׁכַחַת הַיִּבְשָׁה וְהָיָה הַיָּמִים אֲשֶׁר
 ח מִן-הַיָּאֵר וְהָיָה לְדַם בְּיַבֵּשׁוּת: 3

ותמן שנאמר עוד כי היה זה בדרך שהמלכות עושה
 בבואם למלחמה, כי עתה היו מוטמנים ליבנם לארץ ולבא במלחמה עם מלכי האמורי אשר
 בעבר הירדן ועם השאר כולם, כמו שאמר ונסעים אנטחו אל המקום אשר אמר ה' והי'
 משה הנשיאים צריכון לדעת מספר חלוצי צבא המלחמה, וכן מספר כל שבט ושבט ומה
 יפקדו עליו בערבות מואב, במערכת המלחמה, כי התורה לא הסתפק על ג' אגפ' שירדוף
 אהר אגף, זה טעם כל יוצא צבא בישראל, כי המנצח מפני צבא המלחמה.

הנסיים ואף על פי שהן שנוי טבע של מצוי
 מאחד הנמצאים, הרי טבע אישי בני האדם
 לא ישנה אותם ה' כלל על דרך הנס, ובגלל
 היסוד הגדול הזה אמר מי יתן והיה לבבם זה
 להם וגר', ובגלל זה באו הצווי והאזהרה
 והגמול והעונש, וכבר בארנו היסו' הזה
 בראיותיו בכמה מקומות בתורה, ואל
 סברנו זאת מבני סאנו בדעה כי שנוי טבע
 אחד מאשי בני אדם קשה עליו יתעלה, אלא
 זה אפסרי והוא נמצא תחת היכולת, אלא שלא
 רצה כלל לעשות זה ולא ירצהו לעולם כמו
 היסודות התוקפים התורתיים, ואלו היה מרצונו
 לסנות טבע כל אחד מבני אדם למה שירצה
 יתעלה מאותו אדם, כי אז היו בטלים שליחת
 הנביאים וכל הצווי כולם.

ועלינו להבין אמרי קדש, אמרי אמת, כי גם גלויי סדרי הגאולה
 אשית דרכה, אם תהי' על פי סדרי הטבע, אינם באים לשם ירידה, כי אם
 רבה למעלותא הם באים, כדי לרומם גם את הטבע ולהעמידו על משגב
 ממות מעלתו ותפארת עוזו. שכן כלל הוא בסדרי הבריאה, שכל גידול אינו
 ז כי אם על ידי זריעה, שטומנים את גרעין הזרע בבטן האדמה והיא בולעתו
 זה הוא נצמח ועולה ומתגדל, ואם כי לפי הסדר על עכשיו, אחרי החטא,
 שנגמר הגידול ומוציאין אותו מן האדמה, נשאר האדמה כמו שהיתה לפני
 טמנו בה את הגרעין, אמנם לפי הסדר שלפני החטא, וביחוד לפני שחטאה
 ארץ ושינתה את מאמר ד' שאמר "עץ פרי עושה פרי למינו", שגם העץ
 זי' פרי, והיא לא עשתה כן והוציאה "עץ עושה פרי" (עין ב"ר פרשה ה'), —
 ריך להיות שלא העץ יהי' פרי אלא גם האדמה אשר בה גודל העץ, גם היא
 ה'י' נהפכת לדבר של פרי וגידול, שלא יהא הגורם לפרי ולגידול פחות מהפרי
 הגידול עצמו, וכמו כן גם ברוחניות ישנו סדר זה, כל גלוי עליון נטמן בתחילה
 בתוך העלמות והסתר, אשר שם הוא מתפתח עד שיוצא כנוגה גדלו וצדקו,
 כשם שישנם בחומריות זמנים שונים לאורך השתהותם בבטן עד לידתם, כן
 זם בגלויים הרוחניים ישנם זמנים שונים להסתרתם, רז הרוינם והתפתחותם,
 זפי מה ששיערה חכמתו העליונה ברצון קדשו, וישנם גלויים כאלה שלצורך
 זתגלותם צריכים הם להיות בהסתר ובהעלמה כל שית אלפי שנים, וכשמגיע
 זמן לידתם, היא שעת התגלותם, גם מקום ההסתרה שלהם מתעלה עמהם וגם
 הוא בא לידי גלוי, ולפיכך הגלוי הנפלא הגנוז בגנוי הטבע, כשיגיע הזמן של
 "ונגלא כבוד ד'" גם הטבע, שהוא נרתיק שם ד' הנכבד, יהי' לגלוי אדיר
 גורא ונשגב בבחינת "איהו וחיוהי וגרמוהי חד הו", ולכן אמרו "אסתר סוף כל
 הנסיים" (יומא כט, א), כי עד אז ה' רק סדר התגלות הנסיים בלבד ולא היו
 פועלים כלל על הטבע עצמו שגם הוא יתעלה, ומאו התחיל גם הטבע להתנער
 ולהתעלות ויהי גם הוא לנס, ולזאת באים גם הדברים הגדולים דרך שער

2
 3
 4
 5

כי למשה ול' ישראל עשה האלוה
 נסיים אשר לא השאירו ספק בלב כי בורא העולם רק הוא ברא את
 הנדרים ההם קריאה תדשה, מקבצת, ראשית, — קד: 'מכות מצרים'
 וקריעת ים סוף, ומ'ן, ו'עמוד הענן, ועוד: כל אלה נעשו להם
 לישראל לא על היותם גדולים מאברהם יצחק ויעקב, כי אם
 מהיותם קהל רב אשר הספק מצאו לו מקום בלבבותם; האבות, לעמדתו,
 היו מאמינים באמונת שלמה ובר' לבב, עד אשר אלו מצאתם רק רעה
 כל ימיהם — לא היתה אמונתם באלוה נפגמת, ולא היו נצרכים למקומים.

4
 5
 10
 15
 20
 25

4 סוס מוכן ליום מהמה וזה התשובה, סלחה הטלך עיה יחידר כל אדם כהנחם הזה
 שיעשה כל דבר שיצטרך לעשות ובדרך הטבע כל מה שבחכו, ושיספור השאר כדי
 שמים, כי הנס אינו חל אלא במסרון הטבע, ועיקר יצירה האדם בניו על מדת הטבע.
 ועל כן יצטרך שיעשה האדם פעולות וענינים שיהיו הכנות להשיג בהן חפצו ולעבוד על
 מסלולו לבנו, כמו שרצה ללכת למלחמה על אויביו שראוי לו * שיכין כלי זיון וסוסים
 ומרכבות ליום מלחמה, שאם אינו מכין וימסר על הנס ימסר ביד אויביו, או כפי טיב
 לו תולה שהוא ראוי לחקו לו מסעדים ומסים למאכלו, ומאכילו המאכלים המצויים
 ולמנוע ממנו המאכלים המזיקים, ואחר שעה לו כל יכלתו והסתדל בכל מה שרצה בדרך
 חטבת לו הכנותיו אין ראוי לו לבטוח שיניט אל רצונו רק כשם יתעלה לא בהכנות
 האלה, כי יש אדם שיאבד במלחמה עם כל ההכנות, ויש שינצל בכלצדיקה, ויש הולח
 שימות עם המאכלים המזיקים ויש שנתני לו ורואה עם המאכלים הרעים המזיקים, ואם
 כן אין עיקר החטובה בענין המלחמה ולא בענין הרסווא והכנותיהם רק כשם יתעלה
 שכן מתיב: ורומא לטבורי לב ומתחם לצבותם, ומתיב: לא בגבורה הטוב יחפץ לא
 בשוקי האיש ירצה, ומתיב: סקר הטוב לתשובה, זאת כוונת התורה הרוב המסוקים
 15 מוחיין כן, ולכן תצוה התורה לישראל להסתדל בהכנות האלה שיבאו הלוצים בעלותם
 למלחמה על אויביהם, ושיסימו אורב * ושישלחו מרגלים בעיר האויבים, כי כל הענינים
 האלה הם הכנות לעשות מה שבחם האדם לעשות בדרך המנהג הטבעי, ואחר כן יסול
 הזנס על כל מעשה הטבע, ואע"פ שישראל לא היו צריכין לזאת לפי שלא היה נצחון
 בדרך המנהג והטבע כי אם על פי הוכחות והעונש, ואם היו נזכין מעט כהם ינצחו עמים
 20 רבים, ואם היו חייבים מעט מן האויבים ינצחו רבים מהם, מכל מקום באה מצות התורה
 לישראל לעשות כל השתדלותם בהכנות האלה ואחר כך לפסוד הענין לטי שהסתירה לו,
 כי לתורה לא הסתפק על ג' אגפ' לעולם ומטעם זה צוה הקב"ה לנח מטעם התיבה * כי
 בידוע שהיה ביכלתו יתעלה שיעביר נח ובניו ברגליהם על מי המבול, ולא יצטרך נח
 להתנהג בזה בדרך הטבע שיעשה תיבה מעץ ידוע ומפדה ידועה באורך ובחומה, אבל
 25 המורה תצוה לנו בנח שנסתדל בהכנות בכל הענינים, וזם כל השתדלותו שתהיה
 אמתניתן שאין עקר התכונה בהם רק כשם יתעלה, והוא שאמר שלמה בכוון: סוס מוכן
 ליום מלחמה ולח' החטובה, וכן מצונו בדרך עיה כששאל באורים ותומים השיבו הקב"ה
 להב אל אחריהם ומאת להם כמלל בכאים, צוה להסתדל בדרך המנהג הטבעי, כמנהג
 שאר האומות הנצחיות בטבע, וכן מצונו במלחמה העי שאמר השי' ליהושע: סים לך
 אורב לעיר מאחריה, והוא הטעם בעצמו בברגלים ששלח משה רבינו ע"ה בסדר סארו
 שהקב"ה צוה * בכך.

בש"ם מגילה (ד'), חייב אדם לקרות את
 המגילה בלילה ולשנותה ביום.
 המהר"ל בספר אור חדש פירש שמחמת
 ההוצאה מהשפלות והחושך באה קריאת
 הלילה, ומחמת שלא היתה די' הצלתם אלא
 היו עוד מתגברים על שונאיהם באה קריאת
 היום, עכ"ד, ונראה עוד לומר דהנה יש שני
 סוגי נסים, גם הדוחה ומבטל את הטבע כמו
 קריעת ים סוף והעמדת נד אחד של מי
 10 הירדן, ויש שהטבע אינו מתבטל, ומ'א
 אינו פועל אלא מה שהוא לרצון השי',
 כמו גם חנני' מישאל ועזרי' שהושלכו לכבשן
 האש והאש היתה בווערת ומ'מ לא שלטה
 בהם לרעה, ואדרבה היתה מלהטת ושורפת
 את האנשים שהשליכו אותם לתוך הכבשן.
 15 ולכאורה הנס בסוג הראשון הוא רבותא
 יותר, אך לא כן הוא, דהנה כבר הגדנו פירוש
 הש"ס פסחים (ק"ה), דרש ר"ש השלוני
 בשעה שהפיל נ"ג הרשע את חמ"ו לתוך
 20 כבשן האש עמד יורקמו שר הברד לפני
 הקב"ה אמר לפניו רבש"ע ארד ואצנן את
 הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש,
 א"ל גבריאל אין גבורתו של הקב"ה בכך
 שאתה שר ברד והכל יודעין שהמים מכבין
 25 את האש אלא אני שר של אש ארד ואקרר
 ולכאורה בלתי מובן במה תהי' ניכרת גבורתו
 של הקב"ה ע"י גבריאל יותר מע"י יורקמו,
 שזה יקדיח מבחוץ שקורא נס בתוך נס הי'
 יכול להיות נמי ע"י יורקמו שיחדה את האש
 מפנים לחוץ, ורחוק הוא לומר שמחמת זה
 לבד יקרא נס בתוך נס, והגדנו דהנה זה
 שהקב"ה מתגבר על הטבע אינו מורה אלא

ה'י' גלויי סדרי הגאולה

שי"ת הוא חזק יותר מהטבע, אבל מ"מ
ק יש מקום לומר שהטבע נמי יש לו
אות נפרדת לעצמו אלא מציאות חלשה
נע להשי"ת, וכמו שהגבור מתגבר על
זו, שמי"מ החלוש נמי יש לו מציאות
ד מה, אך באמת אין לשום נמצא מציאות
עבה נגד השי"ת כי הכל נמצא אמיתת
צאו, והי' בדין שהטבע לא יוכל לפעול
! שום פעולה נגד רצון השי"ת, שהרי אין
בע נפרד לעצמו כלל, אלא מפלאת תמים
ים שמחמת ריבוי ההסתרות והצמצומים
הטבע מרגיש רצון ה' ופועל כפי מהותו,
מלי ה' הטבע נתעלה מן ההסתרות לא
במציאות שהטבע יפעל פעולתו נגד רצון
י"ת, והוה שאמר גבריאל לירקמו אתה
הברד והכל יודעים שמים מכבין את
ש, ולא היתה ניכרת גבורתו של הקב"ה
א שהוא יכול להתגבר על הטבע והוא
ק יותר מהטבע, והוה מיעוט כבוד גבורתו
מקום, אלא אני שר של אש וכשאני
ד לתוכה תתעלה מהות האש באשר יסור
ד מה ההסתר והצמצום ואו מעצמה לא
כל לעשות דבר נגד רצון השי"ת ואקדר
פנים ואקדיח מבחוק, כי כך הוא רצון
שי"ת, ובוה תהי' ניכרת ביותר גבורתו
ל השי"ת שכל הבריאה אין לה מציאות
צד עצמה אלא מאמתת המצא ית"ש:
יצא לנו מזה שנסיים בסוג השני שאינם
ביטול הטבע אלא שהטבע עצמו
על רק מה שרצונו של הקב"ה בכך הם
ותא יותר, וכך יהי' לעת"ל כמי"ש (ישעי'
ג) כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא
וטפוך כי תלך כמו אש לא תכוה ולהבה
! תבער בך, והיינו שלא יהי' כמו בקריעת
! סוף והעמדת נד אחד של מי הירדן, אלא
ונו של מקום ולא יפעלו אלא רצונו ית"ש.
וה פירשנו דברי המדרש (ב"ר פ' פ"ד)
וה וישנאו אותו בשביל שיקרע הים
זניהם כפשוטם שקי"ם היתה עוד נמוכה
זניהם והם חשבו את יהודה למלך ושתהי'
זלתו כמו מלך המשיח וכמו לעת"ל כנ"ל,
הים אף בלתי הקריעת לא יזיק להם וכמי"ש
תעבור במים אתך אני וגו', וחשבו
המעכב לזה היא יוסף שאיננו מכניע א"ע
הדה, וע"כ ההנהגה היא בזכות יוסף ולא
יעה זכותו אלא לקי"ם ולא למעלה
יתרה כנ"ל:

הנה י"ל שנסיים שהם מן הסוג הראשון
בביטול הטבע מתיחסים ביותר ללילה
זהו זמן שביתת הטבע ובחי' שינה שהיא
כל הדברים, וכמו שידס הפייטן או רוב
סים הפלאת בלילה, כי הנסיים שהם שביתת
זטבע נאותים בזמן שביתת הטבע אבל
זנסיים מן הסוג השני שהטבע עצמו פושט
געליו את ההסתר והצמצום מתיחסים ליום
מן סילוק ההסתר והחושך בצד מה, ויש
לומר שלעומת שני סוגי הנסיים שהיו בפורים
תקנו שני זמני קריאת המגילה, קריאת
הלילה לעומת הנסיים שהיו או מן הסוג
הראשון המתחס ללילה, וקריאת היום לעומת
הנסיים שהיו מן הסוג השני המתחס ליום,
ובאשר הנסיים שמן הסוג השני המתחסים
ליום הם רבותא יותר ובהתדמות של לעת"ל,
ע"כ עיקר הקריאה ביום ואין יוצאין בשל
קריאת לילה:

ל"ב גמול - בעיני ר' (בב)

ר' צדוק מביא בספרו פרי צדיק (פרשת מקץ סימן י) את קושייתו של ר' לוי יצחק
מברדיצ'ב ש"דקדק למה בחנוכה ובפורים מברכין 'שעשה נסים', ואין מברכין ברכה זו
בפסח שנעשה בו גם כן נס". ביציאת מצרים לא התרחש נס אחד בודד, אלא מערכת שלמה
של ניסים עליונים, הכוללת את עשרת המכות, את היציאה עצמה, ולאחריה את הניסים
שנעשו בים סוף. זו בעצם הופעה של שלשלת אחת רצופה, ארוכה ומסודרת, של ניסים
עליונים המשנים את סדרי בראשית על פי רצון ד', ואם כן מדוע לא תיקנו לנו חכמינו
לברך על ניסים אלו את ברכת 'שעשה נסים', ולעומת זאת בפורים ובחנוכה, בהם היו
הניסים נסתרים בדרך כלל, תיקנו חכמים לומר ברכה זו, היתכן?! הדבר צריך תלמוד.
בתשובתו מברר ר' צדוק בירוך יסודי ועמוק:

10 "אכן יש הפרש בין נסי מצרים לנסי חנוכה ופורים, דכל נסי מצרים היה חוץ לדרך
הטבע והיה שינוי סדרי בראשית ממש בכל העשר מכות, וגם מה שבאו רק על המצריים
ולא על ישראל, שמצד הטבע לשבאה מכה בעולם נוגע לכל ובכאן הופרשו ישראל לגמרי.
ובפרט במכת בכורות שברגע אחד מתו בדקדוק רק מי שהיה בכור מצרי, וכמו כן בקריעת
ים סוף שהיה מפורש השתנות סדרי בראשית לעשות מן ים יבשה, והוה רק לישראל, ותיכף
15 כשבאו המצרים בתוכו שבו המים ונטבעו בתוכו, שאז הוודו כל האומות על הנס כמו שנאמר
שמעו עמים ירגזון, ורחב אמרה כי שמענו את אשר הוביש וגו'. ומצד ישראל לא היה שום
מעשה בענין זה."

כלל יסודי זה הוא העומד ביסוד תקנת ברכת 'שעשה הניסים'. "הברכה שעשה נסים
לאבותינו בימים ההם בזמן הזה מורה שאנחנו מבקשים שיעשה לנו גם עכשיו נסים כאלה
כמו שעשה לאבותינו בימים ההם, ועל נסים בשינוי סדרי בראשית אין אדם רשאי
20 להתפלל", כמאמר הגמרא (שבת לב, א): "ש"אם עושין לו נס מנכין לו מזכותיו", "ואסור
ליהנות ממעשה נסים כמו שאמרו (תענית כד, ב) לא תיזבנון, דמעשה נסים הוא". עניינה של
ברכת 'שעשה נסים' כהודאה הוא גם תפילה ובקשה של ישראל על כך, שכאותו נס
השתלמותי שברוך הטבע שבימים ההם, שהוציא אל הפועל את מלוא היכולת
35 ההשתלמותי שלנו להיות שותפים עם הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית של הישועה
הבאה, כן נזכה גם בזמן הזה לקום לתחיה בכל שיעור הקומה של יכולותינו המפעליות,
ממסד תנועת רגלינו ההשתלמותי העומדת על הארץ הטבעית ועד שמינו ושמי שמינו
הרוחניים העליונים, ולהיות זוכים להתעלות למדרגה בה יעשו לנו נסים כל כך עליונים,
שיהיו הם מלובשים בדרכי הטבע ויאפשרו את מבטא שותפותנו התחתיתית בישועת ד'
30 היותר עליונה על עמו ונחלתו - "תנו עז לאלהים על ישראל גאותו" (תהלים סח, לה).

"ולכן אין אנו מברכים בפסח שעשה נסים", מפני שאילו היינו מברכים כך "היה נראה שאנו
הפצים שיעשה לנו גם עכשיו נסים כאלה" המשנים את כל סדרי בראשית, "ועל זה אין
לבקש כנ"ל, רק אנו מבקשים שישבינו אליו ונשובה ויגאלנו במשפט". בקשתנו היא
35 שישבינו ד' אליו, ונשוב ויבנה בכל מלוא שיעור הקומה שלנו, משמי שמי קדם שורשי
נשמת נשמתנו העליונה נצח, בקודש קודשי אין הסופיות האלהית הרוממה העליונה, דרך
התפשטות הארת הנשמה האצילית הרחבה והטהורה במחשבותינו הרמות בקדושתן,
בהרגשותינו העמוקות, כטוהר חפצנו ויושר טוב נטית נפשנו הבלתי-גבולית, עדי תחתיות
ארץ של השתלמותנו המעשית-מפעלית ממש, ומצד מידת המשפט יבוא השפע העליון
ותאיר כל בוהקה של מגמת חיינו. ומהארה כל כך עליונה ומקפת זו, השופעת דרך מעמדי
40 יכולותינו ההשתלמותיות, עימן ובאמצעותן, יתמלאו חיינו בזרמי חיוניות אחדותית
השתלמותית יוצרת, אשר על ידם יצא כוחנו אל הפועל בכל שלמות יכולתו ההשתלמותית
הפועלת, ונקום בניבורים לתשועת ישראל, על פי סדר נפלאת המגמה האלהית היותר
עליונה הבאה לידי ביטוי במידת המשפט.

ועל ניסים כאלו, השייכים לסדר ההנהגה האלהית המקפת היותר
עליונה, היורדת גם עד לתחתיות ארץ של עזו השתלמותנו האנושית, השותפה בעוצם
45 מפעלה ההשתלמותי הצומח מתחתית המדרגה, במפלאות התגדלות והתגברות ישועת
יחוד ד' העליון על עמו ונחלתו ובכל עולמות שברא לעיני כל אפסי ארץ, רשאים אנו
תמיד להתפלל.

"ולכן אנחנו מברכים שעשה נסים בחנוכה ובפורים, שיתעורר נסים כאלה גם עכשיו,
כמו שמזכירין שעשה נסים לאבותינו בזמן הזה". ברכת ההודאה, מבאר ר' צדוק, כוללת
50 באמת גם המיה של תפילה ובקשה מד' אלהינו, שכשם שעשה לאבותינו נסים כאלה
בימים ההם כן יעשה עמנו בזמן הזה. חג הפסח הוא זכר ממש ליציאת מצרים, בה
התרחשו ניסים עליונים שנשתנו בתוקפם כל סדרי בראשית, ולכן אין להתפלל בו שיהיו
ניסים כאלה בזמן הזה, כי נצרכו ניסים על-טבעיים אלה בעיקר מפאת חסרון היותו והעדר
55 ההכשר של מלוא יכולת השתלמותית להיגאל בתשלובת השתלמותנו בישועת ד', אבל
בחנוכה ופורים, שהיו ניסים מלובשים בטבע עצמו, לבגרותנו הרוחנית ויכולת עבודתנו
והשתלמותנו, אנו מודים-מתפללים שנזכה גם בזמן הזה שיתרחשו ניסים כאלה, שמכוחם
קום תקום רוח ישראל הפועלת לתחיה בכל יכולותיה העמלניות הטבעיות,
ההשתלמותיות, לצמוח מתחתית המדרגה למלוא שיעור קומתה במעלות הרוממות
60 המאידאלית האלהית אשר נכחו לה, שעליה יערה הקדוש ברוך הוא את רוח קודשו
ממרום, לתת לה את הכח לעשות את החיל בעוצם יד של מלחמה ונצחון, לפעול את
ישועת ד' בכח העצומת-העצומתה השופע בה, ובשמו הגדול תבוס קמיה.

היי אלו אלוקי ישראל - שבת גמול על בני האנוש ח"ה